

รายงานผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 2

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566)

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงานผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 2

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566)

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 สรุปผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม	
1. สรุปผลการติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณและการดำเนินงานฯ ภาพรวม	2
2. ผลการติดตามรายโครงการ	6
2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	6
2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	18
2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	32
ส่วนที่ 2 Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม	
1. Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภาพรวม	40
2. Info - graphic ผลการดำเนินงานรายโครงการ	41
2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	41
2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	42
2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	43
ส่วนที่ 3 รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	45
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	46
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	47

ส่วนที่ 1

สรุปผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์

การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 2

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566)

สรุปผลการติดตาม

โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม
ไตรมาสที่ 2 (ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) โดยศูนย์ประเมินผล ได้ทำการติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 โครงการ คือ (1) โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดำเนินการโดยกรมพัฒนาที่ดิน (2) โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และ (3) โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำหรับการรายงานผลความก้าวหน้า เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการติดตามในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประเมินผล ซึ่งการรายงานครั้งนี้เป็นการรายงานผลไตรมาสที่ 2 เป็นผลงานสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566 จากระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ภาพรวม

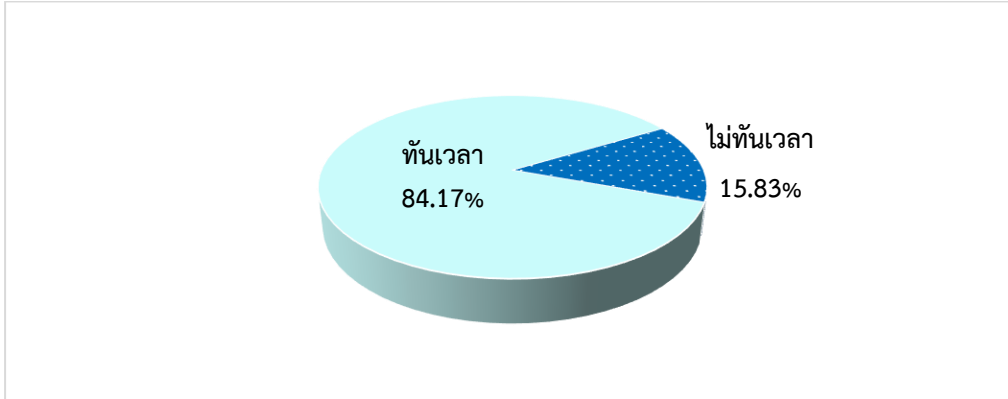
1.1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2566 ในภาพรวมของโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม มีผลการเบิกจ่ายทั้งสิ้น 16.4368 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48.61 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 33.8138 ล้านบาท เมื่อพิจารณาจากทั้ง 3 โครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร มีผลการเบิกจ่ายสูงสุด ร้อยละ 53.16 รองลงมา โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ร้อยละ 50.04 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีผลการเบิกจ่ายน้อยที่สุด ร้อยละ 45.41 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไตรมาสที่ 2

โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)		
	ได้รับจัดสรร	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	17.0000	7.7192	45.41
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	9.7196	5.1673	53.16
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	7.0942	3.5503	50.04
รวม/เฉลี่ย	33.8138	16.4368	48.61

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

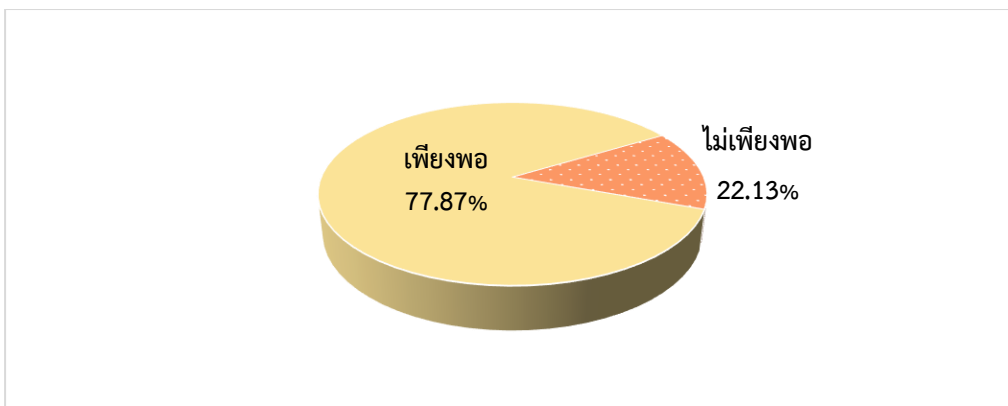
ทั้งนี้ จากการติดตามในพื้นที่ด้านความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ ร้อยละ 84.17 เห็นว่า ทันเวลา และร้อยละ 15.83 เห็นว่า ไม่ทันเวลาดำเนินกิจกรรม อาทิ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร ได้รับงบประมาณในไตรมาสที่ 2 ซึ่งเจ้าหน้าที่เห็นว่า งบประมาณควรมาตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 (ภาพที่ 1)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 1 ความทันเวลาของงบประมาณ

ความเพียงพอของงบประมาณ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการในพื้นที่ 34 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 34 ราย ร้อยละ 77.87 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอ และร้อยละ 22.13 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ เนื่องจาก โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินการไม่ทั่วถึง และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการในพื้นที่ เห็นว่า ความรู้บางเนื้อหาวิชาต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญในการสอน และมีผู้ที่สนใจเรียนมากกว่าเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนด (ภาพที่ 2)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 2 ความเพียงพอของงบประมาณ

1.2 ผลการดำเนินงาน ภาพรวม ณ วันที่ 31 มีนาคม 2566 มีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จ ในภาพรวม ร้อยละ 68.66 จำแนกเป็น โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีผลงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 41.92 เนื่องจากกิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีผลการดำเนินงาน ร้อยละ 4.00 ซึ่งส่วนใหญ่ มีแผนดำเนินงานในไตรมาสที่ 3 - 4 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร มีผลงานแล้วเสร็จร้อยละ 78.19 และโครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน มีผลงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 66.82 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไตรมาสที่ 2

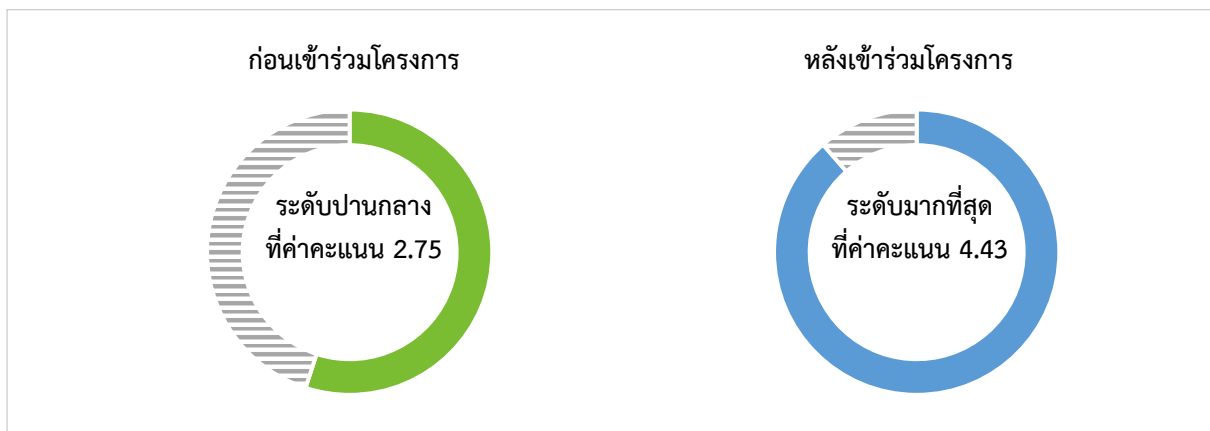
หน่วย : ร้อยละ

โครงการ	ผลการดำเนินงาน
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	41.92
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	78.19
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	66.82
รวม/เฉลี่ย	68.66

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

1.3 ผลลัพธ์เบื้องต้น

1.3.1 ระดับความรู้ความเข้าใจ ในภาพรวมหลังเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรผ่านกิจกรรม ทั้งในโครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร มีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงการทำเกษตรแบบปลอดการเผา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 4.43 หรือเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ในช่วงที่สำรวจข้อมูลสำรวจยังอยู่ระหว่างการอบรม จึงไม่เกิดผลลัพธ์ (ภาพที่ 3)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

1.3.2 การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

ผลการติดตามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปี 2566 ทั้งโครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร พบว่าส่วนใหญ่เป็นรายเดิมที่เคยเข้าร่วมโครงการ เมื่อสอบถามถึงการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรของเกษตรกร โดยก่อนเข้าร่วมโครงการมีเกษตรกรร้อยละ 40.35 ที่ต้องใช้วิธีการเผาอยู่ โดยเหตุผลส่วนใหญ่ต้องการความสะดวกรวดเร็วเพื่อทำการเพาะปลูก กำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก แต่หลังเข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนแปลง เกษตรกรที่สำรวจทั้งหมดเลิกใช้วิธีการเผาแล้ว โดยส่วนหนึ่งมาจากเกษตรกรรับรู้ถึงปัญหาผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ รองลงมาผลกระทบต่อสุขภาพ การตั้งกฎข้อบังคับชุมชน และประโยชน์จากการนำเศษวัสดุทางการเกษตรไปทำอย่างอื่น (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่เกษตร

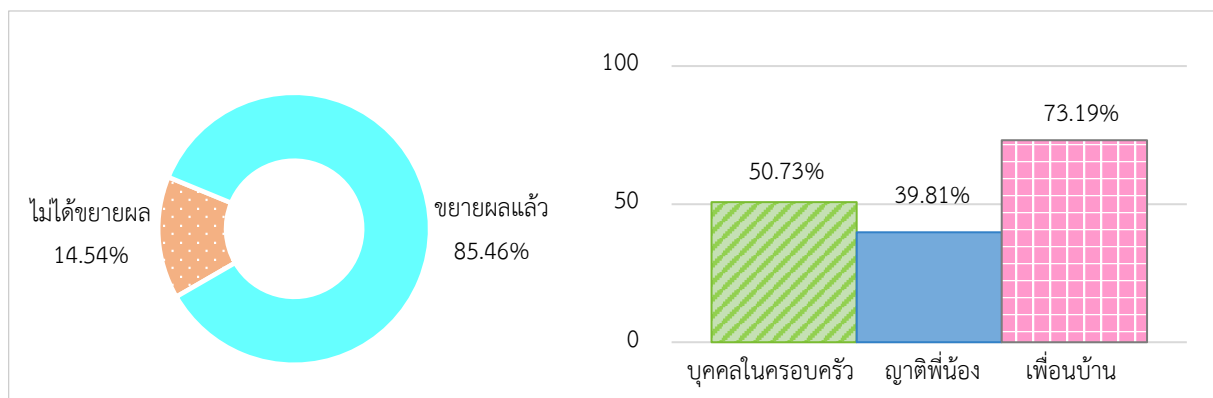
หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	เผา	ไม่เผา	เผา	ไม่เผา
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	45.00	55.00	-	100.00
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	37.84	62.16	-	100.00
เฉลี่ย	40.35	59.65	-	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

1.3.3 การขยายผล

สำหรับความรู้ที่เกษตรกรได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ทั้งในเรื่องการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตรหรือการทำการเกษตรปลอดการเผา ในการขยายผลความรู้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 85.46 มีการนำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 73.19 เป็นเพื่อนบ้าน (ภาพที่ 4)

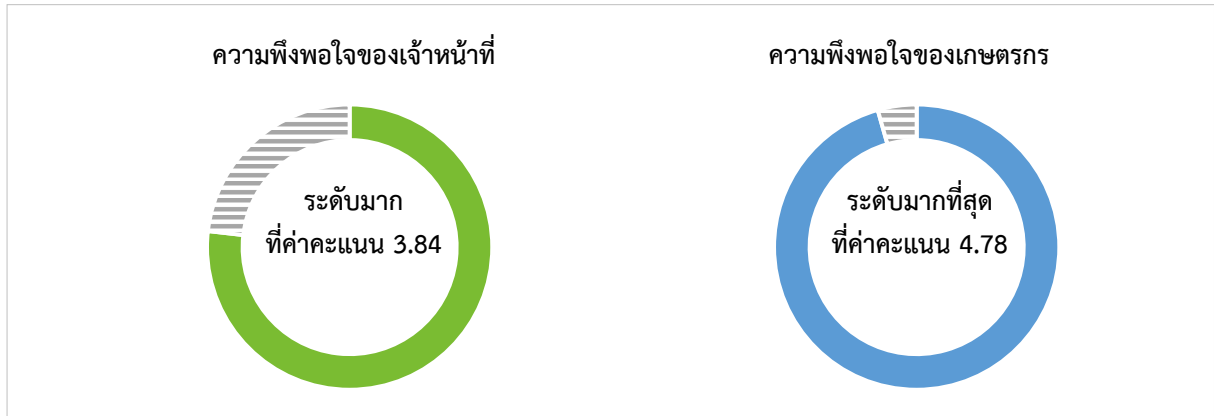
ที่มา : จากการสำรวจและคำนวณ

ภาพที่ 4 การขยายผลความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

1.3.4 ความพึงพอใจ

จากการดำเนินงานโครงการ โดยสำรวจความพึงพอใจต่อโครงการของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ อาทิ การชี้แจงโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตรในปี 2566 อาทิ การประชุมชี้แจงข้อมูลโครงการ หลักเกณฑ์การรับสมัคร การถ่ายทอดความรู้ การติดตามให้คำแนะนำ พบว่า ในส่วนเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับมาก ที่ค่าคะแนน 3.84 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) และด้านเกษตรกร มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 4.78 (ภาพที่ 5)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 5 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

1.4 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1.4.1 การดำเนินงานโครงการ เกษตรกรต้องการให้มีการดำเนินการต่อเนื่อง ขยายผลไปในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งสนับสนุนปอเทือง และพืชตระกูลถั่ว เพื่อนำไปใช้เป็นปุ๋ยพืชสด

1.4.2 การจัดสรรงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ อาทิ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ หรือสื่อส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตรได้รับงบประมาณในไตรมาสที่ 2 กิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเจ้าหน้าที่เสนอให้เพิ่มงบสำหรับจัดทำสื่อ/การสาธิตการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สนับสนุนสื่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น และจัดสรรงบประมาณให้ทันเวลาดำเนินกิจกรรมช่วงไตรมาสที่ 1

1.4.3 การประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง เกษตรกรไม่ทราบว่ามีการดำเนินโครงการ เช่น การส่งเสริมการไถกลบฯ จึงแจ้งดำเนินการไปก่อนที่โครงการจะสนับสนุน

1.4.4 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีภารกิจหลายด้าน และเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ กระทบต่อการดำเนินกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผน เช่น การสำรวจรายงานจุดสะสมความร้อน ไม่สามารถรายงานได้ทันเวลา การเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการเกษตรลดการเผาเสนอให้มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ก่อน เพื่อให้สามารถนำไปถ่ายทอดต่อได้

1.4.5 พื้นที่ที่มีการเผา ในบางพื้นที่ทำน่าน้ำลิก ใช้พื้นที่ข่าน้ำลิก ตอซังเหนียวและใหญ่ เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายในการไถกลบสูง และในพื้นที่นอกเขตชลประทานขาดแคลนน้ำในการหมักตอซัง ซึ่งเจ้าหน้าที่เสนอให้มีการพัฒนาเครื่องสับย่อยตอซังข่าน้ำลิก เพื่อส่งเสริมในพื้นที่

2. ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

2.1.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ข้าว ข้าวโพด และอ้อย

1.2) เพื่อการส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ 26,842 ไร่

3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมพัฒนาที่ดิน

4) งบประมาณ จำนวน 17.0000 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

2.1.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากกรมพัฒนาที่ดิน ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 7 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 7 ราย ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา และแพร่ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ส่วนจังหวัดลำพูน และตาก บูรณาการการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ร่วมกับโครงการเกษตรอินทรีย์

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดลำพูน และตาก รวมทั้งสิ้น 20 ราย

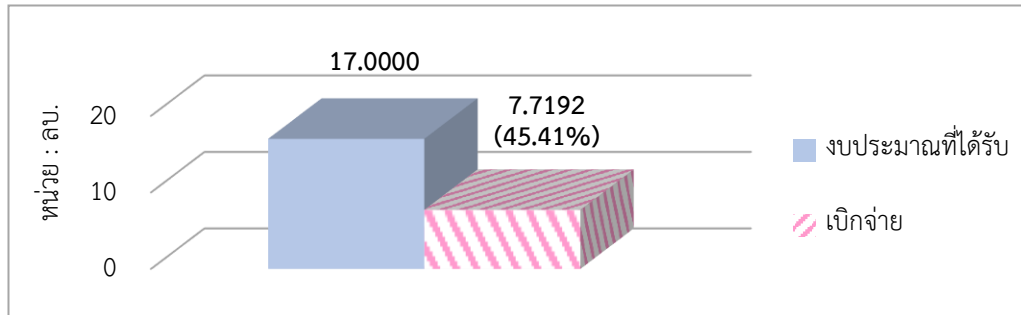
2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 31 มีนาคม 2566

2.2) สำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม 2566

2.1.3 ผลการดำเนินงาน

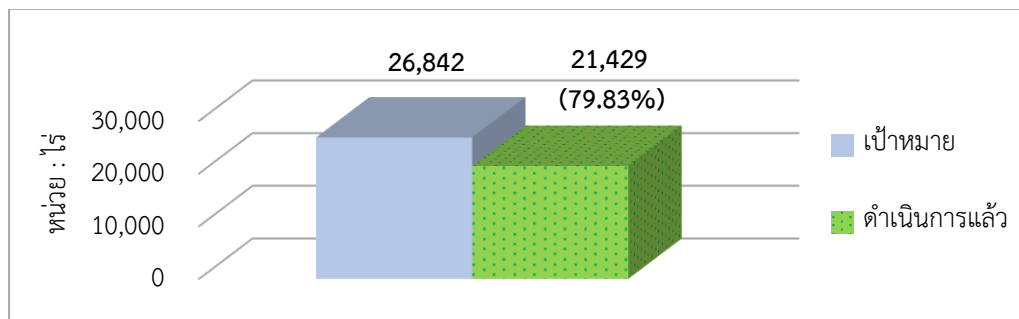
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 17.0000 ล้านบาท สำหรับดำเนินกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร และกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 2 (ณ วันที่ 31 มีนาคม 2566) มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 7.7192 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 45.41 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 6)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 6 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

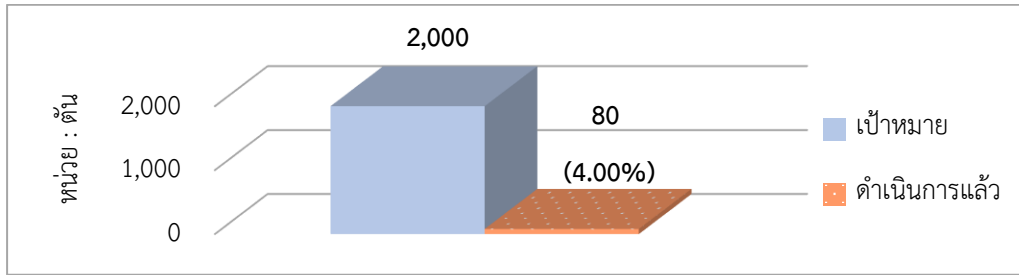
2) ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย ดำเนินการไถกลบในพื้นที่รวม 21,429 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.83 ของเป้าหมาย 26,842 ไร่ (ภาพที่ 7)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 7 ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร

3) ส่งเสริมและบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักวิชาการนำมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน รวม 80 ตัน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ของเป้าหมาย 2,000 ตัน ผลการดำเนินงาน ไตรมาสที่ 2 ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรแล้ว อยู่ระหว่างรอการจัดสรรงบประมาณ (ภาพที่ 8)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 8 ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

2.1.4 ผลการติดตามในพื้นที่ (ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม 2566)

1) ปัจจัยนำเข้า

งบประมาณ จากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 7 จังหวัด ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตรและกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รวม 8,983,500 บาท หรือเฉลี่ยจังหวัดละ 1,283,357 บาท ทั้งนี้ จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ร้อยละ 62.50 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 37.50 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณมาเป็นงวด ๆ ควรจัดสรรงบประมาณในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

ด้านความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจพบว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 57.14 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 42.86 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เนื่องจากมีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินการไม่ทั่วถึง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	
1.1 ทันเวลา	62.50
1.2 ไม่ทันเวลา	37.50
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	
2.1 เพียงพอ	57.14
2.2 ไม่เพียงพอ	42.86

ที่มา : จากการสำรวจ

2) การดำเนินกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯ โดยสถานีพัฒนาที่ดินผ่านกิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม ร้อยละ 100.00 ผ่านสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) ในสัดส่วนเท่ากัน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/ Line/วิทยุกระจายเสียง) ร้อยละ 71.43 และสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ) ร้อยละ 14.29

ผลการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการผ่านการประชาสัมพันธ์ของสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/หมอดินอาสา) ร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการและการรับทราบข่าวสารโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ช่องทาง	
	การประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร ของเกษตรกร
1. กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม	100.00	-
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/ Line/วิทยุกระจายเสียง)	71.43	-
3. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ)	14.29	-
4. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา)	100.00	100.00

หมายเหตุ : เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเกษตร โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดประกอบด้วย (1) การแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับการไกล่เกลี่ย (2) จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (3) รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร (4) จัดอบรมฯ ส่งเสริมและสาธิตการไกล่เกลี่ยในพื้นที่ (5) เก็บตัวอย่างดินและพิกัดพื้นที่ไกล่เกลี่ย (6) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายเมื่อการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้น

ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 7 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนด ร้อยละ 100.00 มีผลการดำเนินงานแล้ว โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับการไกล่เกลี่ย จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ และรับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว ซึ่งร้อยละ 85.71 ใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรตามคู่มือการดำเนินโครงการปี 2565 คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน กรณีเช่าที่ดินต้องมีหนังสือเช่าและหนังสือยินยอม และพื้นที่เกษตรที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกข้าว ข้าวโพด หรืออ้อย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผืนเดียวกันหรือติดกัน ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.29 รับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

ด้านการไกล่เกลี่ยในพื้นที่ 7 จังหวัด พบว่า ร้อยละ 85.84 ดำเนินการแล้ว ร้อยละ 3.38 อยู่ระหว่างดำเนินการ และร้อยละ 10.78 ยังไม่ดำเนินการ เนื่องจากรอจัดสรรงบประมาณ มีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 3 ด้านการเก็บตัวอย่างดิน ร้อยละ 83.33 ดำเนินการแล้ว และร้อยละ 16.67 ยังไม่ดำเนินการ ด้านการเก็บพื้กักจุดไถ ดำเนินการแล้วทั้ง 7 จังหวัด (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยเฉพาะวัสดุทางการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับการไกล่เกลี่ย	
1.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
1.2 ยังไม่ดำเนินการ	-
2. จัดประชุมเกษตรกรเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	
2.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
2.2 ยังไม่ดำเนินการ	-
3. รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร และหรือกลุ่มเกษตรกร	
3.1 มีการกำหนดหลักเกณฑ์	85.71
3.2 ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ (รับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ)	14.29
4. ดำเนินการไกล่เกลี่ย	
4.1 ดำเนินการแล้ว	85.84
4.2 อยู่ระหว่างดำเนินการ	3.38
4.3 ยังไม่ดำเนินการ	10.78
5. เก็บตัวอย่างดิน	
5.1 ดำเนินการแล้ว	83.33
5.2 ยังไม่ดำเนินการ	16.67
6. เก็บพื้กักจุดไถ	
6.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
6.2 ยังไม่ดำเนินการ	-

ที่มา : จากการสำรวจ

2.3) การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีขั้นตอนดำเนินงานเริ่มจาก (1) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับปุ๋ยอินทรีย์ (2) จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (3) รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร และหรือกลุ่มเกษตรกร (4) จัดเตรียมวัสดุ ส่งเสริม และสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์ (5) ตั้งกองปุ๋ยหมักจนวัสดุย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักโดยสมบูรณ์ ส่งมอบปุ๋ยหมัก แก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ (6) ดำเนินการเบิกจ่าย โดยแบ่งเป็น 2 งวด คือ งวดที่ 1 เมื่อเกษตรกรดำเนินการจัดหาวัสดุพร้อมตั้งกองปุ๋ยหมักแล้ว จึงดำเนินการเบิกจ่ายเงิน จำนวนร้อยละ 80.00 ของงบประมาณ

ที่สนับสนุนให้แก่เกษตรกร งวดที่ 2 เมื่อวัสดุย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์โดยสมบูรณ์ และเก็บตัวอย่างปุ๋ย จึงดำเนินการเบิกจ่ายเงินงวดสุดท้าย จำนวนร้อยละ 20.00 ของงบประมาณที่สนับสนุน

ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 7 จังหวัด พบว่า ร้อยละ 71.43 ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คัดเลือกและตรวจรับปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนที่เหลือร้อยละ 28.57 ดำเนินการแล้ว ด้านการจัดประชุมชี้แจง รายละเอียดโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร และหรือกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 100.00 ดำเนินงานแล้ว โดยใช้หลักเกณฑ์ตามคู่มือการดำเนินโครงการปี 2565 คือ ทำปุ๋ยอินทรีย์รายละเอียดไม่เกิน 5 ต้น การรวมกลุ่มเกษตรกรสมาชิกไม่เกิน 25 รายต่อกลุ่ม และสมาชิกแต่ละราย ผลิตปุ๋ยได้ไม่เกิน 5 ต้น ต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ด้านการจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริม และสานิตการทำปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 71.43 ดำเนินการเสร็จแล้ว และร้อยละ 28.57 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากรอการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ร้อยละ
1. แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับปุ๋ยอินทรีย์	
1.1 ดำเนินการแล้ว	28.57
1.2 ยังไม่ดำเนินการ	71.43
2. จัดประชุมเกษตรกรเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	
2.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
2.2 ยังไม่ดำเนินการ	-
3. การรับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร และหรือกลุ่มเกษตรกร	
3.1 มีการกำหนดหลักเกณฑ์	100.00
3.2 ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์	-
4. จัดงานรณรงค์ ส่งเสริม และสานิตการทำปุ๋ยอินทรีย์	
4.1 ดำเนินการแล้ว	71.43
4.2 ยังไม่ดำเนินการ	28.57

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดลำพูน และตาก ก่อนเข้าร่วมโครงการในปี 2566 พบว่า ร้อยละ 100.00 เคยเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการในปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 3 ปี โดยหลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 100.00 ได้เข้าร่วมการประชุมชี้แจงโครงการ ได้รับการไถกลบพื้นที่เกษตรแล้ว และเคยได้รับการตรวจวิเคราะห์ดิน เฉลี่ย 2 ครั้ง ซึ่งผลการตรวจวิเคราะห์ดินหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า สภาพดินดีขึ้นร้อยละ 88.89 ส่วนที่เหลือไม่มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 11.11

ด้านการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 100.00 ได้เข้าร่วมการประชุมชี้แจงโครงการ เข้าร่วมงานรณรงค์ ส่งเสริม และสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์ และเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้เฉลี่ย 1 ครั้ง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ

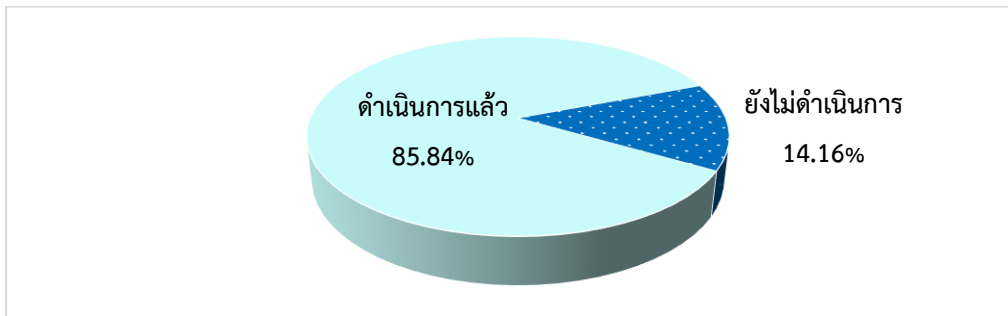
หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เข้าร่วม	ไม่ได้เข้าร่วม
1. กิจกรรมการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร		
1.1 เข้าร่วมการประชุมชี้แจงโครงการ	100.00	-
1.2 การไถกลบพื้นที่เกษตร	100.00	-
1.3 การตรวจวิเคราะห์ดิน	100.00	-
2. กิจกรรมการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์		
2.1 เข้าร่วมการประชุมชี้แจงโครงการ	100.00	-
2.2 เข้าร่วมงานรณรงค์ ส่งเสริม และสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

3) ผลผลิต

3.1) พื้นที่การเกษตรลดการเผา ดำเนินการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่ 7 จังหวัด มีเป้าหมายรวม 20,876 ไร่ ในพื้นที่รวม 17,920 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.84 (ภาพที่ 9)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 9 พื้นที่ดำเนินการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร

3.2) ปริมาณการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ลดการเผา ดำเนินการส่งเสริมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ 7 จังหวัด มีเป้าหมายรวม 1,555 ตัน (เฉลี่ยจังหวัดละ 222 ตัน) ยังไม่มีผลการดำเนินงานในไตรมาสที่ 2 เนื่องจากยังไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ โดยมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

4.1) ระดับความรู้ความเข้าใจ จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (รายเดิม) พบว่า ได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการในกิจกรรมส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตรและกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปี 2566 ผ่านการจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ การจัดงานรณรงค์ และการสาธิตในพื้นที่จังหวัดลำพูน และตาก ภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.16 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) เปลี่ยนแปลงจากก่อนเข้าร่วมโครงการที่มีระดับความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ทั้งนี้ ระดับความรู้เกี่ยวกับการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตรหลังจากเข้าร่วมรับฟังการชี้แจง การจัดงานรณรงค์และสาธิตการไถกลบ และการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.05 ซึ่งมีความเห็นว่า เนื้อหาการอบรมตรงตามความต้องการ ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.27 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

หลักสูตร	ระดับความรู้			
	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. การไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร	2.68	ปานกลาง	4.05	มาก
2. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์	2.82	ปานกลาง	4.27	มากที่สุด
ภาพรวม	2.75	ปานกลาง	4.16	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) การใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 100.00 มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรนำความรู้ในกิจกรรมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร เรื่องการไถกลบต่อซังฟางข้าว/ข้าวโพดไปใช้มากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมา การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 65.00 สำหรับกิจกรรมการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีการนำความรู้ไปใช้โดยนำปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากกิจกรรมไปใช้ในพื้นที่การเกษตร ร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. กิจกรรมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร	
1.1 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	-
1.2 มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ^{1/}	100.00
- การไถกลบต่อซังฟางข้าว/ข้าวโพด	100.00
- การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	65.00
2. กิจกรรมการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	
2.1 ไม่ได้ใช้ประโยชน์	-
2.2 มีการใช้ประโยชน์ ^{1/}	100.00
- นำปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากกิจกรรมไปใช้ในพื้นที่การเกษตร	100.00
- นำความรู้ไปผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง	-

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดลำพูน และตาก ที่เข้าร่วมโครงการในปี 2566 ซึ่งเป็นเกษตรกรรายเดิมที่เข้าร่วมโครงการในปี 2565 เกี่ยวกับการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่เกษตร พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรร้อยละ 45.00 มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 33.33 ให้เหตุผลว่า เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ร้อยละ 22.22 ต้องการกำจัดวัชพืช สะดวกในการเก็บเกี่ยว และถูกไฟป่าลามมาในพื้นที่ในสัดส่วนเท่ากัน นอกนั้นมีการเผาพื้นที่เกษตรตามแปลงอื่น ๆ และเผาเพื่อกันไฟลาม

หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 45.00 หรือจากร้อยละ 55.00 ก่อนเข้าร่วมโครงการ เพิ่มเป็นร้อยละ 100.00 หลังเข้าร่วมโครงการ ซึ่งร้อยละ 50.00 เป็นผลจากการมีการบังคับใช้กฎ/ข้อบังคับของชุมชน รวมถึงการออกมาตรการต่าง ๆ ของทางจังหวัด ร้อยละ 45.00 เป็นผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ และร้อยละ 40.00 มีผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นเป็นต้น (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่การเกษตร

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
1. เผา	45.00	-
เหตุผลที่เผา เนื่องจาก ^{1/}		
1.1 กำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก	22.22	-
1.2 สะดวกรวดเร็ว ในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป	33.33	-
1.3 สะดวกในการเก็บเกี่ยว	22.22	-
1.4 ถูกไฟป่าลามมาในพื้นที่	22.22	-
1.5 อื่น ๆ (เผาตามแปลงอื่น ๆ เผากันไฟลาม)	22.22	-
2. ไม่เผา	55.00	100.00
เหตุผลที่ไม่เผา เนื่องจาก ^{1/}		
2.1 ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ	27.27	45.00
2.2 ผลกระทบด้านสุขภาพ	18.18	40.00
2.3 กฎ/ข้อบังคับของชุมชน	18.18	50.00
2.4 ทำเกษตรแบบปลอดการเผาทำให้ดินดีขึ้น	36.36	20.00
2.5 นำเศษวัสดุทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ อาทิ นำไปเป็นปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน และใช้เป็นอาหารสัตว์	27.27	20.00
2.6 อื่น ๆ (กลัวไฟลาม, ไม่มีวัชพืช)	18.18	20.00

หมายเหตุ : ^{1/} เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

นอกจากนี้ เมื่อสอบถามถึงการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าร่วมโครงการ (เกษตรกรรายเดิม ที่เข้าร่วมโครงการในปี 2565) พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมไถกลบฯ ร้อยละ 100.00 สามารถลดค่าใช้จ่าย ในการทำการเกษตร โดยร้อยละ 100.00 สามารถลดค่าเตรียมแปลง เฉลี่ย 300 บาทต่อไร่ ซึ่งโครงการ เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการไถกลบ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ และลดต้นทุนค่าปุ๋ยเฉลี่ย 674 บาทต่อไร่ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 55.55 สามารถเพิ่มมูลค่าจากการนำเศษวัสดุทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ โดยการรวมกลุ่มกันนำเศษวัสดุทางการเกษตรมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ย จากกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อปุ๋ยหมักเสร็จแล้ว เกษตรกรจะแบ่งไปใช้ในแปลงเกษตร และร้อยละ 40.00 มีปริมาณ ผลผลิตข้าว/ข้าวโพดเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ผลที่เกิดจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	กิจกรรมส่งเสริมการไถกลบฯ	กิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
1. ลดค่าใช้จ่าย	100.00	27.27
- ค่าเตรียมแปลง	100.00	-
- ค่าปุ๋ย	90.00	100.00
2. เพิ่มมูลค่าจากการนำเศษวัสดุทางการเกษตร	55.00	45.45
- ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	100.00	100.00
3. เพิ่มปริมาณผลผลิต	40.00	-
4. ดินร่วนซุย	10.00	-

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) การขยายผลความรู้

เกษตรกรที่ผ่านการถ่ายทอดความรู้เรื่องการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในปี 2566 ร้อยละ 90.00 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.00 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกัน และสูงอายุจึงไม่ได้นำไปถ่ายทอด สัดส่วนการขยายผลความรู้ จำแนกเป็นเพื่อนบ้านคิดเป็นร้อยละ 77.78 บุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38.89 และญาติพี่น้อง ร้อยละ 27.78

สำหรับความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 57.14 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 42.86 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน สัดส่วนการขยายผลความรู้ จำแนกเป็น เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และญาติพี่น้อง ร้อยละ 25.00 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การขยายผลความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	กิจกรรมส่งเสริมการ	กิจกรรมการผลิตปุ๋ย	เฉลี่ย
	ไกลกลบฯ	อินทรีย์	
1. การขยายผลและถ่ายทอดต่อ			
1.1 ยังไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลถ่ายทอดต่อ	10.00	42.86	26.43
1.2 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว	90.00	57.14	73.57
2. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้^{1/}			
2.1 บุคคลในครอบครัว	38.89	-	19.44
2.2 ญาติพี่น้อง	27.78	25.00	26.39
2.3 เพื่อนบ้าน	77.78	100.00	88.89

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ความพึงพอใจ

5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมการไกลกลบ การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การตรวจวิเคราะห์ดิน พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.58 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	-	71.43	28.57	-	-	3.71	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณ	-	14.29	71.43	14.29	-	3.00	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการไกลกลบฯ	-	14.29	71.43	14.29	-	3.00	ปานกลาง
4. การส่งเสริมผลิตปุ๋ยอินทรีย์	28.57	42.86	28.57	-	-	4.00	มาก
5. การตรวจวิเคราะห์ดิน	33.33	50.00	16.67	-	-	4.17	มาก
ภาพรวม	11.76	38.24	44.12	5.88	-	3.58	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ ประกอบด้วย ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร) การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.78 เนื่องจากโครงการสนับสนุนการไกล่เกลี่ยตรงกับความต้องการของเกษตรกร และอยากให้มีการมาสนับสนุนต่อเนื่องทุกปี เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเตรียมพื้นที่ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	75.00	10.00	15.00	-	-	4.60	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	75.00	25.00	-	-	-	4.75	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ)	75.00	25.00	-	-	-	4.75	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	85.00	15.00	-	-	-	4.85	มากที่สุด
5. การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร)	95.00	5.00	-	-	-	4.95	มากที่สุด
6. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	75.00	25.00	-	-	-	4.75	มากที่สุด
ภาพรวม	80.00	17.50	2.50	-	-	4.78	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1) การบริหารจัดการโครงการ

การประชาสัมพันธ์โครงการและการชี้แจงรายละเอียดโครงการ พบว่า บางพื้นที่ไม่ถึงหัวถึงหรือล่าช้า ทำให้เกษตรกรบางรายไม่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่ทราบว่า จะมีโครงการหรือไม่ หากปล่อยพื้นที่ไว้นานดินจะแข็งไม่สามารถไถกลบได้ ทำให้เกษตรกรดำเนินการไถกลบก่อนที่โครงการจะมาสนับสนุน ควรชี้แจงรายละเอียดโครงการกับเกษตรกร

6.2) ด้านงบประมาณ

6.2.1) การจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณในไตรมาสที่ 2 ทำให้ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในภาพรวมค่อนข้างน้อย

เจ้าหน้าที่บางราย เห็นว่า หากดำเนินการล่าช้าจะทำให้ไม่สามารถลดการเผาเศษวัสดุในพื้นที่ได้ตามเป้าหมาย และไม่มีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการผลิตปุ๋ยหมัก

6.2.2) การจัดสรรงบประมาณเป็นงวด เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ เห็นว่า ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินโครงการล่าช้า ควรจัดสรรงบประมาณรอบเดียวในไตรมาสที่ 1 – 2

6.3) ด้านเกษตรกร

6.3.1) ความต้องการของเกษตรกร พบว่า มีเกษตรกรต้องการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการไถกลบค่อนข้างมาก ทำให้เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกราย บางรายที่มายื่นเอกสารข่าก็จะไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากแต่ละจังหวัดจะได้รับงบประมาณสำหรับดำเนินการไถกลบเฉลี่ยจังหวัดละ 2,982 ไร่ และสนับสนุนการไถกลบเฉลี่ยรายละ 10 ไร่ เสนอให้มีการวางแผนระยะยาว โดยนำรายชื่อเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไปเป็นแผนดำเนินการในปีต่อไป

6.3.2) การสนับสนุนปัจจัย เกษตรกรเสนอให้กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนปุ๋ยพืชสด หรือพืชตระกูลถั่ว เพื่อนำมาใช้เป็นปุ๋ยพืชสด

6.3.3) การปรับเปลี่ยนวิธีเกษตรกรรมแบบปลอดการเผา เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นรายเดิม เข้าร่วมโครงการต่อเนื่อง ทำให้เห็นถึงประโยชน์ของการทำการเกษตรแบบปลอดการเผา ด้วยไถกลบและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำมา ปรับปรุง บำรุงดิน ทำให้ดินดี สามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควรสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบปลอดการเผาต่อไป

2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

2.2.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

2) เป้าหมาย

2.1) อบรมเกษตรกร จำนวน 17,640 ราย

2.2) สร้างเครือข่ายเกษตรปลอดการเผาเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่

2.3) การสร้างเครือข่ายเกษตรปลอดการเผาเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร รวม 337 เครือข่าย ในพื้นที่ 62 จังหวัด ประกอบด้วย

(1) พื้นที่ 10 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา ลำปาง ลำพูน ตาก และอุดรดิตถ์

(2) พื้นที่ 52 จังหวัดที่มีการเผาในภาคเกษตรสูง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครนายก นครพนม นครราชสีมา นครสวรรค์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี พิจิตร เพชรบูรณ์ ร้อยเอ็ด ลพบุรี สกลนคร อุดรธานี กำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก มหาสารคาม ยโสธร ศรีสะเกษ สุโขทัย สุพรรณบุรี สุรินทร์ อุบลราชธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ราชบุรี เลย สระแก้ว สระบุรี หนองบัวลำภู

อำนาจเจริญ อุทัยธานี จันทบุรี บึงกาฬ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี มุกดาหาร หนองคาย อ่างทอง กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ สิงห์บุรี ระยอง และตราด

3) **หน่วยงานรับผิดชอบ** กรมส่งเสริมการเกษตร

4) **งบประมาณ** จำนวน 9.7196 ล้านบาท

5) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566

2.2.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากกรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ และสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 17 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 17 ราย ในพื้นที่จังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา ชัยภูมิ ปทุมธานี เลย แพร่ ร้อยเอ็ด เพชรบุรี ปราจีนบุรี ราชบุรี เชียงราย พิชณุโลก และเชียงใหม่ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ส่วนจังหวัดลำพูน จันทบุรี กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม บุรณาการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ร่วมกับโครงการเกษตรอินทรีย์ และโครงการส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ลำพูน มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ รวมทั้งสิ้น 37 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - วันที่ 31 มีนาคม 2566

2.2) สำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ 3 ครั้ง

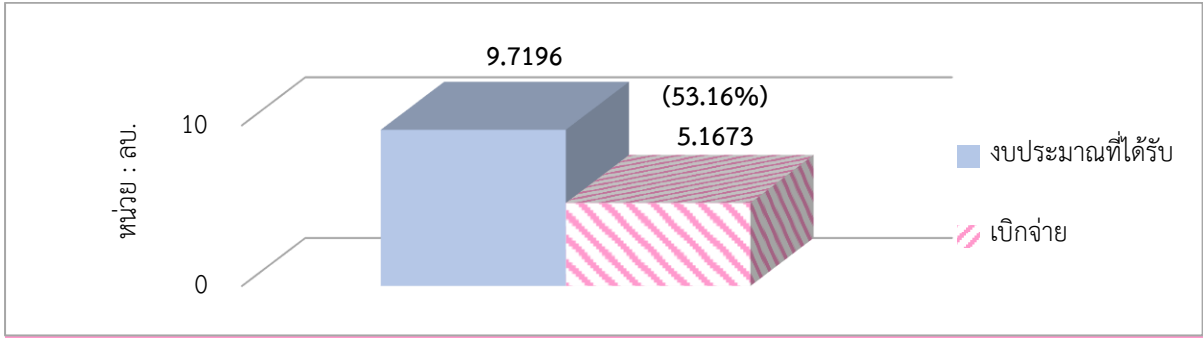
- ครั้งที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 6 - 10 กุมภาพันธ์ 2566

- ครั้งที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2566

- ครั้งที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 6 - 11 มีนาคม 2566

2.2.3 ผลการดำเนินงาน

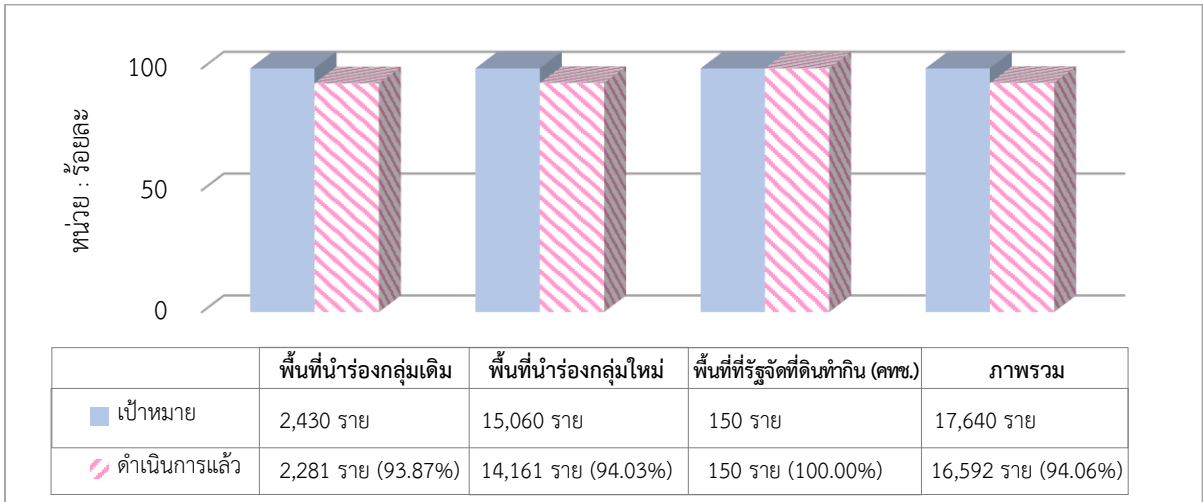
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 9.7196 ล้านบาท สำหรับดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 2 (ณ วันที่ 31 มีนาคม 2566) มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 5.1673 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 53.16 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 10)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 10 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

2) การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ดำเนินการใน 3 พื้นที่ คือ พื้นที่นำร่อง กลุ่มเดิม พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ และพื้นที่ที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คทข.) 17,640 ราย ดำเนินการแล้ว 16,592 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.06 ของเป้าหมาย (ภาพที่ 11)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 11 การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

3) การสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นการจัดกิจกรรมนำร่องสาธิตฯ โดยพิจารณาใช้วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เช่น กิจกรรมไกลบตอซังฟางข้าว หรือเศษซากพืช กิจกรรมอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช กิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาคาการเผาอย่างยั่งยืน กิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา กิจกรรมรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล กิจกรรมการเพาะเห็ด กิจกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระถางต้นไม้ และกิจกรรมการเลี้ยงแมลงที่มีประโยชน์ต่อการผลิต ระบบนิเวศ และแมลงเศรษฐกิจ มีผลดำเนินการแล้วเสร็จ 52 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.25 ของเป้าหมาย 64 แห่ง

4) การจัดงานรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น มีผลดำเนินการแล้วเสร็จ 5 แห่ง ครบตามเป้าหมาย ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 2 3 4 และ 6 (จังหวัดชัยนาท ราชบุรี ระยอง ขอนแก่น และเชียงใหม่) (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 สถานที่จัดงานรณรงค์

ครั้งที่	วันที่	สถานที่จัดงานรณรงค์	หน่วยงานรับผิดชอบ
1	6 กุมภาพันธ์ 2566	แปลงเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลหนองชุมพล อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	สลก. ที่ 2 จังหวัดราชบุรี
2	6 กุมภาพันธ์ 2566	บ้านยางโยภาพ ตำบลยางโยภาพ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	สลก. ที่ 4 จังหวัดขอนแก่น
3	3 มีนาคม 2566	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	สลก. ที่ 3 จังหวัดระยอง
4	7 มีนาคม 2566	ลานตากข้าววิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลอง หมู่ 4 ต.มหาโพธิ อ.สระโบสถ์ จ.ลพบุรี	สลก. ที่ 1 จังหวัดชัยนาท
5	23 มีนาคม 2566	ตำบลธารทหาร อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์	สลก. ที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : จากกรมส่งเสริมการเกษตร

5) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา มีแผนการดำเนินงาน ในไตรมาสที่ 3 - 4

2.2.4 ผลการติดตามในพื้นที่ (ระหว่างวันที่ 6 กุมภาพันธ์ - 11 มีนาคม 2566)

1) ปัจจัยนำเข้า

1.1) งบประมาณ จากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 17 จังหวัด เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีผลการเบิกจ่ายเป็นไปตามแผน ส่วนความทันเวลาของการจัดสรร งบประมาณ ร้อยละ 94.12 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.88 เห็นว่า ไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน และไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม

ด้านความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ในพื้นที่ ร้อยละ 76.47 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 23.53 เห็นว่า ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เนื่องจากความรู้บางเนื้อหาวิชา ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญในการสอน มีผู้สนใจเรียน มากกว่าเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนด (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	
1.1 ทันเวลา	94.12
1.2 ไม่ทันเวลา	5.88
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	
2.1 เพียงพอ	76.47
2.2 ไม่เพียงพอ	23.53

ที่มา : จากการสำรวจ

1.2) องค์ความรู้ จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรครบทั้ง 3 หลักสูตร ได้แก่ อบรมความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่การเกษตร และทางเลือกและ สาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกรเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำเกษตรแบบปลอดการเผา ซึ่งทางเลือกที่ส่งเสริมและสาธิตการใช้เทคโนโลยีในพื้นที่ทั้ง 17 จังหวัด ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.23 เป็นเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากฟางข้าว ร้อยละ 82.35 เป็นการไถกลบตอซัง และร้อยละ 70.59 เป็นการเพาะเห็ด นอกนั้นเป็นเรื่องการอัดก้อนตอซังฟางข้าวเพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์และจำหน่าย การหมักดิน การหมักอาหารสัตว์ การรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผา

รายการ	ร้อยละ
1. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากฟางข้าว	88.23
2. การหมักอาหารสัตว์	23.53
3. การอัดก้อนตอซังฟางข้าวเพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์และจำหน่าย	58.82
4. การเพาะเห็ด	70.59
5. การหมักอาหารปลา	11.76
6. การหมักดิน	29.41
7. การบดทำถ่านอัดแท่ง	5.88
8. การไถกลบตอซัง	82.35
9. การผลิตเฟอร์นิเจอร์	5.88
10. การรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล	23.53

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

2) การดำเนินกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯของเจ้าหน้าที่ โดยสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 100.00 ผ่านสื่อกิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีชุมชน และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง) ในสัดส่วนเท่ากัน รองลงมาร้อยละ 17.00 เป็นสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) และร้อยละ 15.00 สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ)

ผลการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ร้อยละ 80.00 รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ผ่านการประชาสัมพันธ์ของสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) ร้อยละ 7.00 ผ่านสื่อกิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีชุมชน และสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ) ในสัดส่วนเท่ากัน และร้อยละ 5.00 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง)

จะเห็นว่าเกษตรกรเข้าถึงข้อมูลโครงการผ่านทางสื่อบุคคลมากกว่าช่องทางการประชุม/การจัดเวทีชุมชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานทั้ง 17 จังหวัด ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ ดังนั้น ในปีต่อไปควรเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคลให้มากขึ้นเพื่อประหยัดงบประมาณในการประชุมหรือทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการและการรับทราบข่าวสารโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ช่องทาง	
	การประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร ของเกษตรกร
1. กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม	100.00	7.00
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง)	100.00	5.00
3. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา)	17.00	80.00
4. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ)	15.00	7.00

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) การส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ หรือเกษตรกร Young Smart Farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยให้มองเป็นเชิงพื้นที่ อำเภอ ตำบล ในการดำเนินการ มีวิธีการ ดังนี้

2.2.1) การวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกพื้นที่และบุคคลเป้าหมายโครงการ ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 17 จังหวัด พบว่า ร้อยละ 100.00 ดำเนินการแล้ว

2.2.2) การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านทำการเกษตรปลอดการเผา ส่งเสริมให้มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผาทำลายปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเดิม มุ่งสู่การทำเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านทำการเกษตรปลอดการเผาแล้ว ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 17 จังหวัด ร้อยละ 94.12 ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม และพื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.88 ดำเนินการในพื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่

2.2.3) การบริหารจัดการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อทดแทนการเผา โดยจัดกิจกรรมนำร่องสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผา หรือส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาคาการเผาอย่างยั่งยืนหรือจัดทำแปลงสาธิตการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยจัดในพื้นที่ของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 100.00 ดำเนินการแล้ว โดยกิจกรรมที่สาธิต ร้อยละ 80.00 เป็นกิจกรรมการเพาะเห็ด ร้อยละ 73.33 กิจกรรมการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 60.00 กิจกรรมการไถกลบตอซังฟางข้าวหรือซากพืช

นอกรั้วนั้นเป็นกิจกรรมการอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช และกิจกรรมการสาธิตเทคโนโลยี การจัดการเศษวัสดุการเกษตรทดแทนการเผา กิจกรรมการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหา การเผาอย่างยั่งยืน และกิจกรรมการรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล

2.2.4) การจัดงานรณรงค์หยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ดำเนินการโดยสำนักส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 2 3 4 และ 6 ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้น จิตสำนึกของเกษตรกรให้หยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลจากการสำรวจในพื้นที่ 17 จังหวัด (ส่งแบบสอบถาม) พบว่า มีการดำเนินการแล้ว ร้อยละ 73.33 ซึ่งมีการร่วมดำเนินการระหว่างสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขต 2 จังหวัดราชบุรีและสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี เพียง 1 จังหวัด โดยร่วมกิจกรรมการเพาะเห็ด การจัดการวัสดุด้วยเครื่องอัดฟางก้อน การไถกลบตอซัง การผลิตอาหารสัตว์ และอีก 16 จังหวัด เป็นการดำเนินการ ขอเข้าไปร่วมกับกิจกรรมขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น อาทิ กิจกรรมการเพาะเห็ด การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุ ทางการเกษตร การไถกลบตอซังฟางข้าว หรือซากพืช การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช และสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุการเกษตรทดแทนการเผา เป็นต้น

1.3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

1.3.1) การประชุมเชิงปฏิบัติการแนวทางการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ วิเคราะห์ปัญหาเชิงพื้นที่ สถานการณ์การผลิตในพื้นที่ ความสามารถ วิทยาศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และความพร้อมของจังหวัด สำหรับการวางแผนส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ปี 2566 - 2570 ของแต่ละเขต โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่และเตรียมความพร้อม ในการดำเนินโครงการ มีเป้าหมาย จำนวน 1 ครั้ง พบว่า บางจังหวัดไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณหรืออยู่ระหว่าง จัดสรรงบประมาณ และมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 4

1.3.2) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ถ่ายทอดองค์ความรู้ งานวิจัย การส่งเสริมการหยุดเผา ในพื้นที่การเกษตร พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ โดยรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ หรืองานวิจัย จากหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสนับสนุนงานการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เช่น การออกแบบ โรงเรือนเพาะเห็ดฟาง การออกแบบเครื่องสางใบอ้อย การออกแบบพานไถกลบ การวิเคราะห์แผนที่จุดความร้อน การวางแผนการปลูก และการจัดรูปที่ดิน พบว่า บางจังหวัดไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ

1.4) ติดตาม สนับสนุน สสำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปรายงาน

1.4.1) การติดตาม สนับสนุน สสำรวจ นิเทศ แนะนำ จากกิจกรรมการดำเนินงานติดตาม ผลจากการอบรมเกษตรกร จุดสะสมความร้อนรายวัน สนับสนุนงานการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ออกสำรวจจุดสะสมความร้อนที่เกิดขึ้น นิเทศ และแนะนำเกษตรกร ประเมินผลการดำเนินงาน เก็บข้อมูล การลดต้นทุนจากการใช้เศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งจากการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 50.00 มีการดำเนินการแล้ว เฉลี่ย 6 ครั้ง ซึ่งเกษตรกรได้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเผา และลดการเผาในพื้นที่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 50.00 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากบางจังหวัดอยู่ระหว่างการจัดสรรงบประมาณ และมีแผน ดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4

1.4.2) การติดตามโครงการความร่วมมือเพื่อสร้างอาชีพที่ยั่งยืน จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 12.50 ดำเนินการแล้ว เฉลี่ย 1 ครั้ง พบว่า เกษตรกรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากเศษวัสดุ เช่น การอัดฟางก้อน การไถกลบตอซัง การเพาะเห็ดฟาง ส่วนที่เหลือร้อยละ 87.50 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากบางจังหวัดอยู่ระหว่างการจัดสรรงบประมาณและมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 4

3) ผลผลิต

3.1) การเข้าร่วมกิจกรรม ในการดำเนินโครงการมีการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนการเผา ให้พิจารณาใช้วิทยาศาสตร์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุ การเกษตรทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยจัดในพื้นที่ของเกษตรกร ซึ่งมีเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 97.30 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปี 2566

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	การเข้าร่วมกิจกรรม	
	ไม่ได้เข้าร่วม	เข้าร่วม
- ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากร ด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา	18.92	81.08
- สาธิตการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนการเผา	2.70	97.30

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ กิจกรรมที่เกษตรกรเข้าร่วม พบว่า ร้อยละ 88.89 เป็นกิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร รองลงมาร้อยละ 80.55 เป็นกิจกรรมไถกลบตอซังฟางข้าวหรือเศษซากพืช และร้อยละ 69.44 เป็นกิจกรรมการเพาะเห็ด นอกนั้นเป็นกิจกรรมอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช กิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหการเผาอย่างยั่งยืน และกิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุ การเกษตรทดแทนการเผา (ตารางที่ 21)

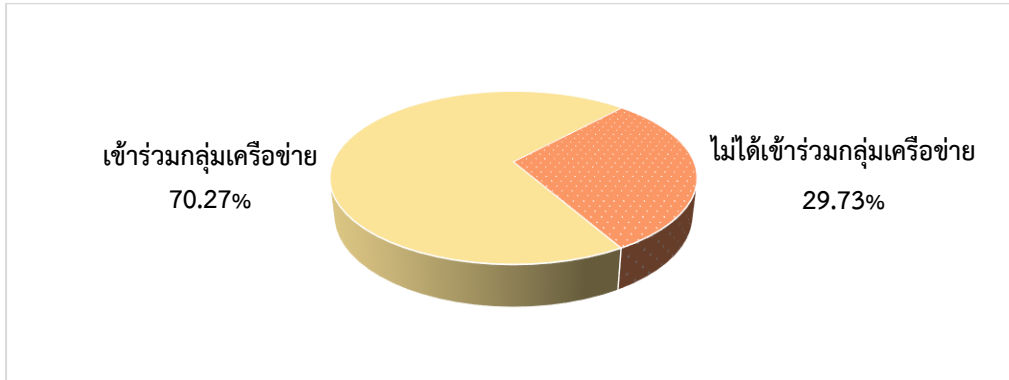
ตารางที่ 21 การเข้าร่วมกิจกรรมบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. กิจกรรมไถกลบตอซังฟางข้าวหรือเศษซากพืช	80.55
2. กิจกรรมอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช	41.66
3. กิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	88.89
4. กิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหการเผาอย่างยั่งยืน	25.00
5. กิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุการเกษตรทดแทนการเผา	19.44
6. กิจกรรมการเพาะเห็ด	69.44

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) การเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา โดยคัดเลือกเกษตรกรจากการถ่ายทอดความรู้เข้ามาจัดเวทีชุมชน ผู้แทนหรือคณะทำงานเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตรนาร่อง จากการสอบถามเกษตรกร ร้อยละ 70.27 เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา โดยร่วมกันรณรงค์ลดการเผาในพื้นที่ เผ่าระวังการเผาไฟฟ้า จัดทำแนวกันไฟ ไถกลบตอฟางข้าว และเพิ่มมูลค่าเศษวัสดุทางการเกษตรนำมาทำปุ๋ยหมักเศษวัสดุทางการเกษตร นำมาเป็นวัสดุเพาะเห็ด อัดก้อนตอซังข้าว ที่เหลือร้อยละ 29.73 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม (ภาพที่ 12)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 12 การเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

4.1) ระดับความรู้ความเข้าใจหลังการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา ส่งเสริมให้มีจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผาทำลาย ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเดิม มุ่งสู่การทำการเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้อินทรีย์ต้นเพื่อลดพื้นที่การปลูกพืชที่เสี่ยงจะเกิดการเผา โดยอบรมความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่การเกษตร นำเสนอทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกรเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำเกษตรแบบปลอดการเผา พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 60.00 มีความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจ ระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) เปลี่ยนแปลงจากก่อนเข้าร่วมโครงการที่มีระดับความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.75 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ระดับความรู้ความเข้าใจหลังการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

รายการ		ระดับความรู้ความเข้าใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนา ศักยภาพเกษตรกรให้สามารถ เป็นวิทยากรด้านการทำเกษตร ปลอดการเผา	ก่อน	-	27.00	50.00	20.00	3.00	3.00	ปานกลาง
	หลัง	60.00	37.00	3.00	-	-	4.57	มากที่สุด
2. สาธิตการบริหารจัดการ เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อทดแทนการเผา	ก่อน	0.89	20.54	31.25	21.43	25.89	2.49	น้อย
	หลัง	66.97	23.21	9.82	-	-	4.57	มากที่สุด
ภาพรวม	ก่อน	0.45	23.77	40.63	20.71	14.44	2.75	ปานกลาง
	หลัง	63.49	30.10	6.41	-	-	4.57	มากที่สุด

หมายเหตุ : ค่าคะแนนระดับความรู้ คะแนนเต็ม 5 คะแนน

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 100.00 โดยความรู้ที่เกษตรกรนำไปใช้ ร้อยละ 81.08 เป็นเรื่องการไถกลบตอซังฟางข้าว รองลงมา การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 78.38 และการอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือซากพืช ร้อยละ 45.95 เป็นต้น (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	
1.1 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	-
1.2 มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	100.00
ความรู้ที่นำไปใช้ ^{1/}	
- การไถกลบตอซังฟางข้าว/ข้าวโพด	81.08
- การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือซากพืช	45.95
- การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	78.38
- การปรับเปลี่ยนการปลูกพืช	8.11

หมายเหตุ: ^{1/}เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ในปี 2566 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ มีเกษตรกร ร้อยละ 37.84 ที่มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกร ร้อยละ 71.43 ให้เหตุผลว่า สะดวกรวดเร็ว ในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ร้อยละ 64.28 ต้องการกำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก และร้อยละ 14.29 ต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว ส่วนที่เหลือร้อยละ 62.16 ไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตร

หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.84 โดยร้อยละ 75.67 ให้เหตุผลว่า มีผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ ร้อยละ 72.97 มีผลกระทบต่อด้านสุขภาพที่เกิดขึ้น ร้อยละ 54.05 การมีการบังคับใช้กฎ/ข้อบังคับของชุมชนรวมถึงจังหวัดที่ออกมาตราการต่างๆ เป็นต้น (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หน่วย : ร้อยละ
		หลังเข้าร่วมโครงการ
1. เผา	37.84	-
1.1 กำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก	64.28	-
1.2 สะดวกรวดเร็ว ในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป	71.43	-
1.3 สะดวกในการเก็บเกี่ยว	7.14	-
1.4 ลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว	14.29	-
2. ไม่เผา	62.16	100.00
2.1 ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ	69.56	75.67
2.2 ผลกระทบด้านสุขภาพ	73.91	72.97
2.3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว	21.74	21.62
2.4 ผลกระทบต่อการคมนาคม	26.09	29.73
2.3 กฎ/ข้อบังคับของชุมชน	56.52	54.05
2.4 ทำให้คุณภาพผลผลิตลดลง ไม่ได้มาตรฐาน	4.35	8.11
2.5 ทำให้ราคาผลผลิตลดลง	4.35	5.41

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) การขยายผลความรู้

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 91.89 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.11 ยังไม่ได้้นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกัน จึงไม่ได้นำไปถ่ายทอดต่อ สัดส่วนการขยายผลความรู้ ร้อยละ 67.65 เป็นบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 64.71 เป็นเพื่อนบ้าน และร้อยละ 47.06 เป็นญาติพี่น้อง (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 การขยายผลความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การขยายผล	
1.1 ยังไม่ได้นำความรู้ไปขยายผล	8.11
1.2 นำความรู้ที่ได้รับขยายผลแล้ว	91.89
2. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้^{1/}	
2.1 บุคคลในครอบครัว	67.65
2.2 ญาติพี่น้อง	47.06
2.3 เพื่อนบ้าน	64.71

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ความพึงพอใจ

5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วยประเด็นการชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณ การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตร สาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายต้นแบบชุมชนเกษตรปลอดการเผา หรือสื่อการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายเกษตรปลอดการเผา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การติดตาม สนับสนุน สำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินการดำเนินงาน และสรุปรายงาน การติดตาม กำกับดูแล และการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.75 (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	23.53	23.53	41.18	5.88	5.88	3.53	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณ	17.65	35.29	35.29	11.76	-	3.59	มาก
3. การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตร	41.18	23.53	29.41	5.88	-	4.00	มาก
4. สาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	47.06	35.29	5.88	5.88	-	4.31	มากที่สุด
5. การรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายต้นแบบชุมชนเกษตรปลอดการเผา หรือสื่อการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร	23.53	11.76	47.06	5.88	-	3.60	มาก
6. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายเกษตรปลอดการเผา	11.76	35.29	29.41	-	-	3.77	มาก
7. การประชุมเชิงปฏิบัติการ	11.76	11.76	17.65	5.88	5.88	3.33	ปานกลาง
8. การติดตาม สนับสนุน สสำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินการดำเนินงาน และสรุปรายงาน	23.53	23.53	5.88	17.65	-	3.75	มาก
9. การติดตาม กำกับดูแล และการประเมินผล	11.76	29.41	5.88	11.76	-	3.70	มาก
ภาพรวม	28.57	30.95	29.36	9.53	1.59	3.75	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา การส่งเสริมแก้ไขปัญหาหมอกพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร) การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.79 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	72.97	21.62	5.41	-	-	4.68	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	72.97	27.03	-	-	-	4.73	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ)	89.19	8.11	2.70	-	-	4.86	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย	81.08	13.51	5.41	-	-	4.76	มากที่สุด
5. การส่งเสริมแก้ไขปัญหาพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร)	83.78	13.51	2.70	-	-	4.81	มากที่สุด
6. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	88.57	14.43	-	-	-	4.89	มากที่สุด
ภาพรวม	81.36	15.91	2.73	-	-	4.79	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1) ด้านงบประมาณดำเนินการ พบ การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับปริมาณและช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม ตัวอย่างได้รับงบประมาณในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในไตรมาสที่ 2 หรืองบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และสื่อส่งเสริมในโครงการหยุดเผาในพื้นที่เกษตรรวมทั้งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงต่อการเผา โดยเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เสนอให้เพิ่มเติมงบประมาณในส่วนของการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หรือสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ให้กับจังหวัดให้มากขึ้น เช่น แผ่นพับ เอกสารความรู้ สื่อ Infographic รวมทั้งงบในส่วนของการสาธิตด้วยเพื่อสร้างการรับรู้สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบจากการเผาในพื้นที่เกษตร

6.2) ด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า มีภารกิจงานหลายด้านและมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรม อาทิ การสำรวจรายงานจุดสะสมความร้อนไม่สามารถดำเนินการได้ตลอดและทันท่วงที ในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตร เพราะเจ้าหน้าที่ยังไม่มีความรู้มากพอที่จะถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรได้ โดยเจ้าหน้าที่ต้องการให้มีการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการโดยเริ่มโครงการ รวมถึงถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือประสานกับหน่วยงานที่มีความรู้เฉพาะทางในเรื่องนั้นเป็นวิทยากรให้ความรู้แทน

6.3) พื้นที่ที่มีการเผาจะเป็นพื้นที่ที่ปลูกข้าวและพืชไร่ เช่น ข้าวโพด อ้อย อย่างกรณีของข้าวพบว่า ในบางพื้นที่ทำน่าน้ำลึก พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ข้าวน้ำลึก ต่อซึ่งเหนียวและใหญ่การใช้เครื่องจักรทั่วไปทำไม่ได้ เกษตรกรต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการไถกลบในราคาที่สูงกว่า ส่วนในพื้นที่นอกเขตชลประทานขาดน้ำในการหมักย่อยสลายต่อซึ่ง นอกจากนี้เกษตรกรไม่มีรถเกี่ยวและอัดฟาง ซึ่งต้องจ้างทำให้มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่ม จึงเลือกการเผาแทน ซึ่งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เสนอให้มีการพัฒนาเครื่องสับอ้อย ต่อซึ่งข้าวน้ำลึก

6.4) การดำเนินโครงการ เกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้ดำเนินการต่อเนื่อง ขยายผลเพิ่มกลุ่มเป้าหมายไปในหมู่บ้านใกล้เคียง

2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

2.3.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อประชาสัมพันธ์ ธรณรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน

1.2) เพื่อลดพื้นที่เผาไหม้และจุดความร้อน (Hotspot) ในเขตปฏิรูปที่ดิน

1.3) เพื่อบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มและเกิดประโยชน์สูงสุด

2) เป้าหมาย

เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และมีเครือข่ายปลอดการเผา 1,000 ราย พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 44 จังหวัด ประกอบด้วย

- ภาคเหนือ 15 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ ลำปาง สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ บึงกาฬ มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุตรธานี และอุบลราชธานี

- ภาคกลาง 8 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ราชบุรี ลพบุรี สระแก้ว และสุพรรณบุรี

- ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี

3) ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ 2566

4) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

5) งบประมาณ จำนวน 7.0942 ล้านบาท

2.3.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 10 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 10 ราย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ตาก น่าน สกลนคร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ชลบุรี นครนายก และสุราษฎร์ธานี โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และจังหวัดลำปาง บูรณาการการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่ร่วมกับโครงการเกษตรอินทรีย์

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดลำปาง

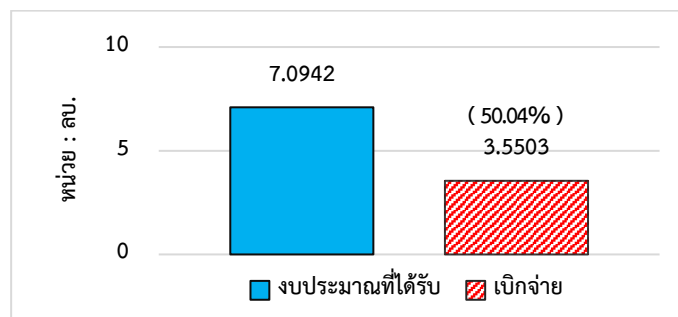
2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 31 มีนาคม 2566

2.2) สำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2566 – 31 มีนาคม 2566

2.3.3 ผลการดำเนินงาน

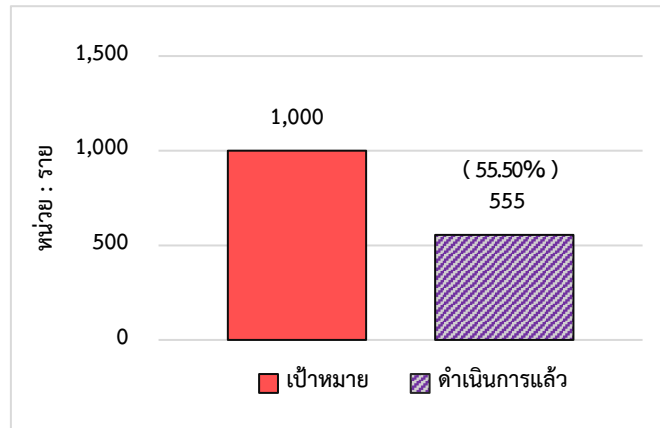
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 7.0942 ล้านบาท สำหรับดำเนินกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ หลักสูตรเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน และหลักสูตรการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 2 (ณ วันที่ 31 มีนาคม 2566) มีผลการเบิกจ่าย 3.5503 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 50.04 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 13)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 13 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

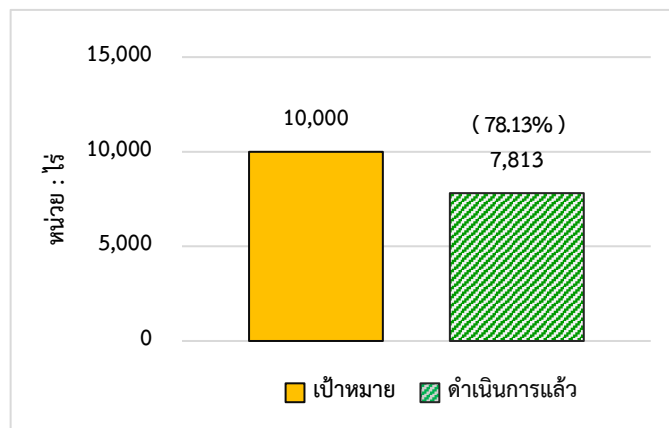
2) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ (อบรมเกษตรกรรายเดิม) ประกอบด้วย 2 หลักสูตรดังนี้ หลักสูตรที่ 1 แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการแล้ว 990 ราย หลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ดำเนินการแล้ว 555 ราย โดยมีเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านองค์ความรู้ครบทั้ง 2 หลักสูตรแล้ว 555 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.50 ของเป้าหมาย 1,000 ราย (ภาพที่ 14)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 14 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้

3) พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา ดำเนินการส่งเสริมเฝ้าระวังฯ ในพื้นที่ 44 จังหวัด มีเป้าหมายรวม 10,000 ไร่ ดำเนินการแล้ว 7,813 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.13 (ภาพที่ 15)

ที่มา : จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566

ภาพที่ 15 พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา

2.3.4 ผลการติดตามในพื้นที่

1) ปัจจัยนำเข้า

1.1) งบประมาณ จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 90.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.00 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณมาเป็นงวด ๆ ควรจัดสรรงบประมาณในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

ด้านความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจพบว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่จัดสรร

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	
1.1 ทันเวลา	90.00
1.2 ไม่ทันเวลา	10.00
2. ความเพียงพอ	
2.1 เพียงพอ	100.00
2.2 ไม่เพียงพอ	-

ที่มา : จากการสำรวจ

1.2) บุคลากร สำหรับการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานโครงการฯ เฉลี่ย 1 รายต่อจังหวัด ซึ่งทั้ง 10 จังหวัด เห็นว่า บุคลากรมีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงานโครงการฯ

2) การดำเนินกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100.00 ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ผ่านการประชุม/การจัดเวทีชุมชน รองลงมา ร้อยละ 90.00 เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 80.00 เป็นสื่อบุคคล นอกนั้นเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์และอื่น ๆ (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ

สื่อกลาง	การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)
1. การประชุม/การจัดเวทีชุมชน	100.00
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	70.00
3. สื่อสิ่งพิมพ์	90.00
4. สื่อบุคคล	80.00
5. อื่น ๆ	20.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ โดยเจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาที่ดิน ศูนย์การเรียนรู้/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ และบริษัทเอกชน ร่วมเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรที่ 1 หลักสูตรเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ชุมชน (2) การบริหารจัดการไฟป่าแบบพึ่งพาตนเอง (3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลัดพื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน (Hotspot) (4) สาธิตการฝึกปฏิบัติในการควบคุมไฟป่า (5) สุนัขดมยาของเกษตรกรจากปัญหา การเผาซากพืช วัชพืช และหลักสูตรที่ 2 หลักสูตรการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ประกอบด้วย (1) การไถกลบตอซังฟางข้าว (2) การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช (3) การทำปุ๋ย จากเศษวัสดุทางการเกษตร (4) การเพาะเห็ด (5) การปรับเปลี่ยนการปลูกพืช (6) รวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล (7) การผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระถางต้นไม้ (8) การเลี้ยงแมลงที่มีประโยชน์ ต่อการผลิตและระบบนิเวศ และแมลงเศรษฐกิจ โดยสถานที่ในการถ่ายทอดให้ความรู้ ได้แก่ ศาลาประชาคม ศูนย์การเรียนรู้/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแปลงต้นแบบของเกษตรกร

ผลการสำรวจทั้ง 10 จังหวัด ส่วนใหญ่ดำเนินการในหลักสูตรที่ 1 เสร็จแล้ว ส่วนหลักสูตรที่ 2 ดำเนินการแล้วเสร็จ ร้อยละ 40.00 ที่เหลือมีแผนจะดำเนินการในเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2566

รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ พบว่า ร้อยละ 80.00 เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้หลักสูตรที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดประชุมกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 10.00 เป็นการแบ่งกลุ่มปฏิบัติและอื่น ๆ ส่วนหลักสูตรที่ 2 ร้อยละ 100.00 เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ด้วยรูปแบบการจัดประชุมกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 25.00 เป็นรูปแบบการแบ่งกลุ่มปฏิบัติและอื่น ๆ (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้

รายการ	หลักสูตรเฝ้าระวังการเผาไหม้ ในเขตปฏิรูปที่ดิน	การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือ ใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	เฉลี่ย
1. การจัดอบรม			
1.1 ดำเนินการแล้ว	100.00	40.00	70.00
1.2 ยังไม่ได้ดำเนินการ	-	60.00	30.00
2. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้^{1/}			
2.1 จัดประชุมกลุ่ม	80.00	100.00	85.76
2.2 แบ่งกลุ่มปฏิบัติ	10.00	25.00	14.29
2.3 อื่น ๆ	10.00	25.00	14.29

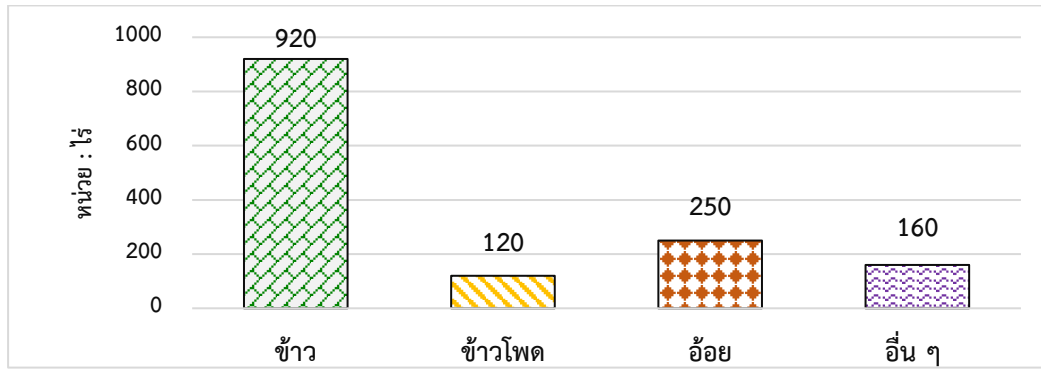
ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3) ผลผลิต

พื้นที่ส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา จากการสำรวจในพื้นที่ 10 จังหวัด มีการดำเนินการแล้ว 1,450 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว 920 ไร่ (ร้อยละ 63.45) อ้อย 250 ไร่ (ร้อยละ 17.24) ข้าวโพด 120 ไร่ (ร้อยละ 8.28) และอื่น ๆ เช่น สมุนไพร/พืชผัก รวม 160 ไร่ (ร้อยละ 11.03) (ภาพที่ 16)

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 16 พื้นที่ส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาใน 10 จังหวัดตัวอย่าง

4) ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย (1) การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลาง สู่ระดับพื้นที่ (2) การจัดสรรงบประมาณ (3) กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรด้านองค์ความรู้แก่เกษตรกร (4) กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน (5) การตรวจวิเคราะห์ดิน พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20 โดยเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่าการจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า ทำให้การส่งเสริมองค์ความรู้เกษตรกรไม่เป็นไปตามแผน (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	10.00	80.00	10.00	-	-	4.00	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณ	10.00	60.00	30.00	-	-	3.80	มาก
3. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรด้านองค์ความรู้แก่เกษตรกร	50.00	50.00	-	-	-	4.50	มากที่สุด
4. กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน	50.00	50.00	-	-	-	4.50	มากที่สุด
ภาพรวม	30.00	60.00	10.00	-	-	4.20	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

5.1) การบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากเป็นปีแรกในการดำเนินโครงการ กระบวนการทำงาน/ขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การอนุมัติโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล ทำให้เกิดความล่าช้า แต่ยังสามารถดำเนินงานได้ตามแผน นอกจากนี้การประสานข้อมูลระหว่างส่วนกลางไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ดังนั้น เห็นควรให้มีการสรุปแนวทางการดำเนินกิจกรรมแจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานทราบ พร้อมการแจ้งจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานในพื้นที่เป็นไปตามแผน

5.2) ด้านงบประมาณ ได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เต็มจำนวน ทำให้ไม่สามารถฝึกอบรมเกษตรกรตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดสรรงบประมาณฝึกอบรมหลักสูตรที่ 2 มีความล่าช้า การฝึกอบรมไม่เป็นไปตามแผน ดังนั้น ควรจัดสรรงบประมาณในรอบเดียวหรือจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะงบดำเนินงาน ควรมีการจัดสรรในส่วนนี้ให้มากขึ้นเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังในพื้นที่

5.3) ด้านเกษตรกร กลไกการตลาดและการผลิตที่ทำให้เกษตรกรเลือกการเผา เพราะไม่มีการจัดการที่ดีพอ หรือไม่มียงบประมาณในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชที่มีโอกาสเผาไม่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นควรเร่งรัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกร

ส่วนที่ 2

Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 2

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566)

การติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สาระสำคัญของโครงการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แผนแม่บทประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม/กระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และเกลบเศษวัสดุทางการเกษตร (พด.)
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกัน/แก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร (กสก.)
3. เพื่อประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรม และบริหารจัดการวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

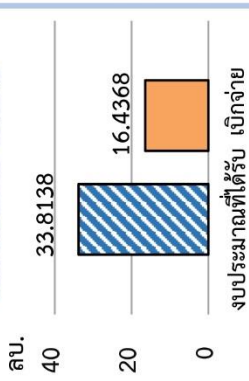
เป้าหมาย

1. ส่งเสริมการเกลบเศษวัสดุทางการเกษตร 26,842 ไร่
2. เกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร 18,640 ราย

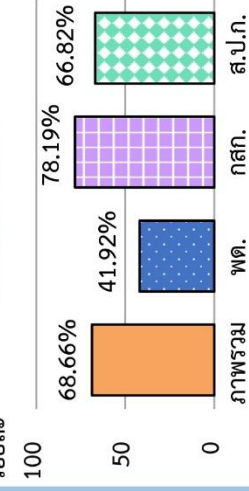
หน่วยงาน: พด. กสก. และ ส.ป.ก.

งบประมาณ 33.8138 ลบ. (พด. 17.00 ลบ./กสก. 9.71 ลบ./ส.ป.ก. 7.09 ลบ.)

ผลการเบิกจ่าย 48.61%

ผลการดำเนินงาน

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1. เกษตรกรต้องการให้มีการดำเนินการต่อเนื่อง ขยายผลไปในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งสนับสนุนเพื่อ และพืชตระกูลถั่ว เพื่อนำไปใช้เป็นปุ๋ยพืชสด
2. การจัดสรรงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ อาทิ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สนับสนุนสื่อการเรียนรู้ และจัดสรรงบประมาณให้ทันเวลา
3. การประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง เกษตรกรไม่ทราบว่ามีโครงการดำเนินโครงการ เช่น การส่งเสริมการเกลบฯ
4. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีภารกิจหลายด้าน และเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ กระทั่งการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง
5. พื้นที่ที่มีการเผา ในบางพื้นที่ทำนาลึก ต้องขึงเหนียวและใหญ่ เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายในการเกลบสูง และพื้นที่นอกเขตชลประทานขาดแคลนน้ำในการหมักคอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

โครงการส่งเสริมการไหลกลับและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริม และกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไหลกลับ
- ส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุฯ ตามหลักวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

เป้าหมาย

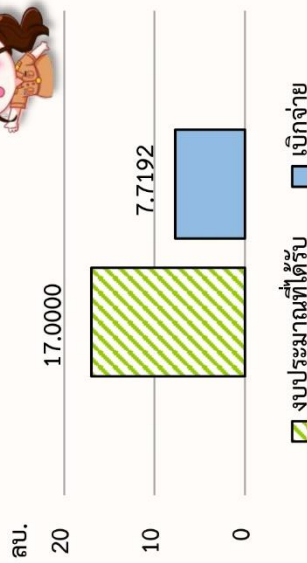
พื้นที่เกษตรกร 9 จังหวัดภาคเหนือ 26,842 ไร่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณ 17.0000 ลบ.

ผลการเบิกจ่าย (45.41%)

ผลการดำเนินงาน (41.92%)

- ส่งเสริมการไหลกลับเศษวัสดุทางการเกษตร 21,429 ไร่ (79.83%)
- ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 80 ตัน (4.00%)

ผลการติดตามในพื้นที่ (พื้นที่ 7 จังหวัด)

1. ส่งเสริมการไหลกลับเศษวัสดุทางการเกษตร

- 1.1 ไหลกลับพื้นที่แล้ว 85.84% ส่วนที่เหลือมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 3
- 1.2 การตรวจเก็บพื้นที่จุดใด 100.00% ดำเนินการแล้ว
- 1.3 การตรวจวิเคราะห์ดิน 83.33% ดำเนินการแล้ว

2. ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีการจัดประชุมเกษตรกรเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการแล้ว ทั้งนี้ ยังไม่มีผลดำเนินงานในไตรมาสที่ 2

เนื่องจากอัตราการจัดสรรงบประมาณ และมีแผนดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

- การจัดสรรงบประมาณเป็นรายงวด ไม่สอดคล้องกับภารกิจปฏิบัติงานในพื้นที่ ควรจัดสรรงบประมาณรอบเดือนในไตรมาสที่ 1 - 2
- บางพื้นที่ประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดโครงการไม่ทั่วถึงหรือล่าช้า เกษตรกรบางรายไม่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ ควรชี้แจงรายละเอียดโครงการกับเกษตรกร
- เกษตรกรสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการไหลกลับฯ เป็นจำนวนมาก ทำให้บางรายไม่ได้รับการสนับสนุน เสนอให้มีการวางแผนระยะยาว โดยนำรายชื่อเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไปเป็นแผนดำเนินการในปีต่อไป
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นรายเดิมเข้าร่วมโครงการต่อเนื่อง ทำให้เห็นประโยชน์ของการทำเกษตรปลอดการเผา
- การสนับสนุนปัจจัย เกษตรกรเสนอให้สนับสนุนปุ๋ยคอก หรือพืชตระกูลถั่ว เพื่อนำมาใช้เป็นปุ๋ยพืชสด

โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

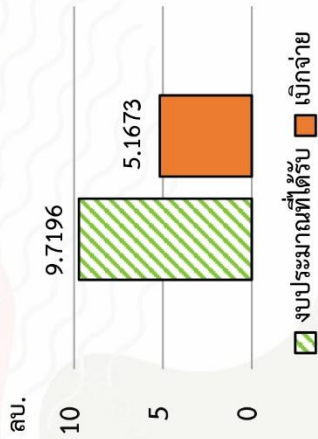
วัตถุประสงค์

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

เป้าหมาย เกษตรกร 17,640 ราย
หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมส่งเสริมการเกษตร

งบประมาณ 9.7196 ลบ.

ผลการเบิกจ่าย (53.16%)

ผลการดำเนินงาน (78.19%)

1. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ และพื้นที่ที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (ศพข.) 16,592 ราย (94.06%)
2. สาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 5 แห่ง ครบตามเป้าหมาย
3. การจัดงานรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น 52 แห่ง (81.25%)
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรรกรปลอดการเผา มีแผนการดำเนินงานในไตรมาสที่ 3 - 4

ผลการติดตามในพื้นที่ (พื้นที่ 17 จังหวัด)

1. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร
  - 1.1 ดำเนินการในพื้นที่นำร่องกลุ่มเดิมและพื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ 94.12%
  - 1.2 ดำเนินการในพื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ 5.88%
2. สาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
  - 2.1 สาธิตกิจกรรมการเพาะเห็ด 80.00%
  - 2.2 กิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร 73.33%
  - 2.3 กิจกรรมเกลบตอซังฟางข้าว หรือซากพืช 60.00%

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

- ❖ การจัดสรรงบประมาณในพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับปริมาณและช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม เช่น สื่อประชาสัมพันธ์ เสนอให้เพิ่มงบประมาณการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หรือสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ให้กับจังหวัดมากขึ้น
- ❖ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานหลายด้านและมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทั่วทั้งและไม่มีควมรู้ความภาคภูมิใจที่ถ่ายทอดความรู้ เสนอให้มีการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการ และถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- ❖ พื้นที่ที่มีการเผาจะเป็นพื้นที่ที่ปลูกข้าวและพืชไร่ ในบางพื้นที่ทำนาเล็ก ต่อซึ่งพื้นที่ขนาดเล็ก เกษตรกรต้องจ่ายค่าแกลบในราคาที่สูงกว่า ส่วนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ขาดน้ำในการหมักตอซัง เสนอให้มีการพัฒนาเครื่องสับย่อย ตอซังข้าวเมล็ดเล็ก
- ❖ เกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้ดำเนินการต่อเนื่อง ขยายผลเพิ่มกลุ่มเป้าหมายไปเป็นหมู่บ้านใกล้เคียง

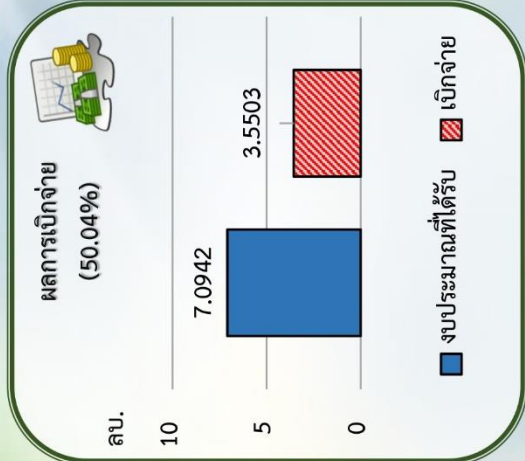

โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

- วัตถุประสงค์ :**
- 1) ประชาสัมพันธ์ รมณ์รู้ ความเข้าใจ ผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่ฯ
  - 2) ลดพื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน
  - 3) บริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่ม และเกิดประโยชน์สูงสุด

- เป้าหมาย : เกษตรกร 1,000 ราย
- หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- งบประมาณ 7.0942 ลบ.

- ผลการดำเนินงาน (66.82%)**
- การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ใน 2 หลักสูตรดำเนินงานแล้ว 555 ราย (55.50%)
    - หลักสูตรที่ 1 แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการแล้ว 990 ราย
    - หลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่า ดำเนินการแล้ว 555 ราย
  - พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา ดำเนินการแล้ว 7,813 ไร่ (78.13%)

ผลการติดตามในพื้นที่ (ในพื้นที่ 10 จังหวัด)

- พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่นาข้าว 63.45% อ้อย 17.24% และข้าวโพด 8.28%

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ :

- การบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากเป็นปีแรกในการดำเนินโครงการ กระบวนการทำงาน/ขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การอนุมัติโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูล ทำให้เกิดความล่าช้า ควรให้มีการสรุปแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมและแจ้งจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน
- ด้านงบประมาณ ได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เต็มจำนวน ทำให้ไม่สามารถฝึกอบรมเกษตรกรมีความล่าช้า ควรจัดสรรงบประมาณในขอบเขตหรือจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง
- ด้านเกษตรกร กลไกการตลาดและการผลิตที่ทำให้เกษตรกรเลือกการเผา เพราะไม่มีการจัดการที่ดีพอ หรือไม่มีงบประมาณในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชที่มีโอกาสเผา ไม่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 3

รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผล
และติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก [6.1]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมพัฒนาที่ดิน

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ผลิต เลิก การเผา และดำเนินการแลกเปลี่ยนเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ชาวโพด และอ้อย
2. เพื่อการส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่เกษตรกร 9 จังหวัดภาคเหนือได้รับการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยหมัก 26,842 ไร่

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 17,000,000 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566		ค่าจ้าง/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ร้อยละ	
กิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไร่	26,842	79.83	
กิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	2,000	4.00	- อยู่ระหว่างดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	17,000	7.7192	45.41

โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร [6.2]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์โครงการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

เป้าหมายของโครงการ

เกษตรกร จำนวน 17,640 ราย

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 9,719,600 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566			ค่าชี้แจง/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ผล (1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566)	ร้อยละ	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทัศนคติคุณภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม	ราย	2,430	2,281	93.87	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทัศนคติคุณภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่	ราย	15,060	14,161	94.03	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทัศนคติคุณภาพเกษตรกรฯ พื้นที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คทช.)	ราย	150	150	100.00	
สาธิตหัตถการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	แห่ง	64	52	81.25	
จัดงานรณรงค์ลดการเผาในที่อื่น	แห่ง	5	5	100.00	
ส่งเสริมการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	ราย	10,110	0	0.00	ดำเนินการไตรมาสที่ 3-4
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	9,7196	5,1673	53.16	

โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน [6.3]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

วัตถุประสงค์โครงการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1. เพื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบการทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. เพื่อลดพื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน (Hotspot) ในเขตปฏิรูปที่ดิน
3. เพื่อบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มและเกิดประโยชน์สูงสุด

เป้าหมายของโครงการ

จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และมีเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย 1,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 7,094,200 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566		ค่าใช้จ่าย/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ผล (1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566) ร้อยละ	
ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ (อบรมเกษตรกรรายเดิม)	ราย	1,000	555	55.50
ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ (อบรมเกษตรกรรายเดิม)	ราย	1,000	555	55.50
พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา	ไร่	10,000	7,813	78.13

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566		คำชี้แจง/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ผล (1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566) ร้อยละ	
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	7.0942	3.5503	50.04

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ ๐ 2579 8232 โทรสาร ๐ 2579 5511

www.eva.oae.go.th